

MilanJesih

KRONAN NOREC

P R V I D E L

P R V I P R I Z O R

Skozi mrakobno nebo pred jutranjo zoro letita dve štorclji. PRVA ima v kljunu culico, DRUGA jo obletava z vseh strani in jo resno in prizadeto pregovarja.

DRUGA Recí že kaj! — To je pravo nazadnjaštvo! Cesa takega od tebe ne bi nikdar pričakovala. — Recí že kaj! — Saj ne verjamem niti, ko vidim: štorclja, ki nosi otroke! Dandanes se otroci rodijo, to ve vsak otrok. — Recí že kaj!

Zdaj štorclji pristaneta. Tu je jajcast kamen, poleg njega raste gmric, zraven ostanek drevesa z votlo grco.

PRVA Ne morem vendar govoriti s polnim kljunom!

DRUGA Saj ni treba nič govoriti, vse je jasno: tukaj je dojenček ... Saj to je neverjetno! Štorclje že najmanj petdeset let ne nosimo več otrok!

PRVA Mi res ne boš pustila do besede? Na potoku sem ribarila, pa ga je prineslo mimo v košari ...

DRUGA V košari? Pravljica, pravljica!

PRVA Ne verjameš? Lej, košara je še mokra ... Priložena je bila plenicka ... In tale listic, ki pa se je tudi zmocil ...

DRUGA Kdo je to pisal? Kot bi nakracala kakšna kura ...

PRVA Mogoče je tu napotilo, kaj storiti z malim bitjem? Prosiva modrega vedeža za pomoč.

Prva potrka s kljunom po kamnu, hip nato še enkrat.

KAMEN Kaj je? Kdo trka? Mraz je, zelo sem mrzlovoljen ... Kdo me moti?

PRVA Ljubi kamen, modrec, preberi, kaj piše.

KAMEN Ne znam brati. Jaz nicesar ne znam. Kdor je moder, ne potrebuje znanja. Vprašaj Odmev!

PRVA Ehej, Odmev!

ODMEV Eeeev!

ODMEV Jaz prisluškujem vetru iz daljav, in kar slišim, sproti odgovorim in pozabim. Vprašaj sovo, ona hrani za celom stoletno znanje.

PRVA Ej, sestricna Sova!

Iz dupline pogleda sova. Kamen, štoklji in sova v duplini so na kupu, zbrani okoli listka, na prinesencka — že kar takoj mu recimo norcek, še raje NOREC — pa za nekaj casa kar malo pozabijo.

PRVA Sova, pomagaj — kaj tukaj piše?

SOVA Kje imamocala? Hm, zelo zanimivo ... Piše namrec, s crnim flomastrom na belem papirju, takole ... (Bere.) Najprej je tukaj necitljivo, potem: "Kdor najde tega najdencka," pa tukaj spet docela necitljivo, pa: "Cisto takoj, precej, nemudoma in brž in bržkaj in pri prici ..."

DRUGA Najdencek! V dvajsetem stoletju! Kdo je pa še slišal ... *Norcek se zdaj izkobaca iz plenice: nag, še očitno otrocic, a se že postavi na noge. Drugi ga ne opazijo.*

SOVA Nemudoma in brž, pri prici, da se napoved uresnici in necitljivo ... Hmmm... Nekaj o kroni. Nekaj o ... Ne vem. O norcu.

PRVA Tale pokakana štrucka bo še kralj!

DRUGA Kakšen kralj! Kje je pa zdaj še kakšen kralj?

SOVA Še nekaj je pisalo, a je voda sprala. Hm, hm.

PRVA Kraljeval bo!

NOREC Kraljeval? Se ti meša, motovilo štokljasto — jaz da bi kraljeval? Ha, ta je pa dobra!

SOVA *(zamišljeno ponavlja)* Nekaj norcu in nekaj o kroni ... in še nekaj je pisalo, vec ne recem.

KAMEN *(ugiba)* Da bo kraljevi modrijan, ki ...

DRUGA Ki bo nor?

NOREC Jaz modrijan? Hohoho!

PRVA Motovilo mi je rekel!

SOVA Pri takihle sporocilih bistveno zmeraj manjka.

NOREC Kaj bom? Ne za kraljevanje nisem ne za modrovanje. Ce malcek pomislim: veselje cutim in prirojen dar za norcevanje. Kaj torej svetujejo pametne betice nori?

KAMEN Hodi za modrostjo!

PRVA Motovilo mi je rekel!

DRUGA Saj si res!

ODMEV Res!

PRVA Toliko kot ti!

ODMEV Kot ti! *(Se smeje.)*

KAMEN Važno je iskati: najdeš ali ne najdeš, važno je iskati!

ODMEV Poslušaj, ves cas tenko poslušaj.

SOVA Poišci kraljestvo. Tam te caka tvoje življenje, mogoce celo sreca.

ODMEV Mogoce celo sreca.

SOVA Pametni pa se zadovoljijo že z zadovoljstvom.

NOREC Grem kar na pot! Hvala za nekoristne nasvete!
Pozdravljeni, motovilasti botrci štoklji, zbogom, trdoglavi kamen, pa-pa, vsenevedna sova, adijo, Odmev, dragi poslušalec: mudi se mi, zelo sem namrec še mlad in je še vse življenje pred menoj! Iskat kraljestvo! *(Se burkasto prekopicne in odide.)*

DRUGA Kaj takega! V današnjem modernem casu!

KAMEN Ta mladina!

DRUGI PRIZOR

Vrvež različno napravljenih kac: nosijo škotske vzorce in umirjene temne tone, oblacijo se frfrasto in elegantno: sredi vseh pa skace krojac in jih meri.

KROJAC Dober dan, gospod Udav.

Prišli ste ravno pravi čas.

Tale posebno dolg rokav
posebej skrojil sem za vas.

UDAV Res je, narocil sem rokav.

Ce ni prekratek, mi bo prav. *(Ga poskuša.)*

NAOCARKA Pred tem, koliko mož racuna,

ne morem biti vec imuna!

Ah, je reva ena kaca:

vsako rec mocno preplaca.

KOBRA A vsaj pošteno je sešito.

MODRAS Meni pristaja kot ulito.

Od kraja se približata enako noro oblecena KACA in s plenicko okoli ledij norec, ki je že zrasel v decka.

ZBOR KAC Kot vidite, se kace

oblacimo malcek drugace.

Zato imamo tudi drugace

izucene krojace.

KACA Recen po domac:

v kraljestvu kac

je vse drgac.

SIKACA Pozdravljeni, sik, sik,

ste danes že kaj picili?

PIKACA Ne sicer, a smo se že za pi-

kanje nalicili.

KROJAC Pozdravljena, zmešana kaca!

KACA Naj vam predstavim krojaca.

NOREC Nadvse duhovito: mojster škarij
med plazilkami modi
gospodari.

KROJAC Letos ponujamo odtenke
kricece, živahne, vesele;
krik mode pa so dokolenke
za dolge in kratke,
suhe in debele.
Za večerne in slavnostne priložnosti
pa bodo letos kace
po možnosti
nosile hlace.

KACA Pri tem nam gre malo na jok:
namrec nimamo nič nog.

NOREC Torej naredi še meni, kolega,
kar misliš, da se mi prilega.

KROJAC Ker si takole ceden fant,
bi ti pristajal cipkast gvant:
zgoraj bluzo, samo svilo,
zdolaj pa dopetno krilo ...
pa nekaj cez prišitih rož:
pol boš še fant, pol pa že mož.

KACA Obleci ga spodobno, kot je treba,
da se udeleži poroke ali pogreba
in da ga sprejme naša kraljica,
ko jo pride prosit za delo ...
Kajne, saj se mi je zastran poklica
menda prav zdelo ...

NOREC Obleci me od pete do pete in od glave do repa. Pazi, da se ne bi barve na kakšen način skladale: pravi norec, in želim si biti pravi norec, se ne ozira na dober okus. Pravi norec je tudi lep kos bedaka, kakor je že pameten. Pameten pa mora biti, ker pogosto kakšno ugame. Če je ne ugame, jo pa razdre. Če je ne razdre, se je pa znebi.

KROJAC Naj bojo barve bolj žive?

NOREC Ne samo žive, tudi mlade, da ne umrejo prekmalu.

KROJAC Gospod se najbrž šali.

NOREC Tako je, moj mali. —

In da vam po naključju v glavo ne šine,
da bi bili hlačnici enake dolžine!

Vas lahko nekaj vprašam?

KROJAC Prosim?

NOREC A res ne boli, če kaca pici
in se pri prici
opravici?

T R E T J I P R I Z O R

Picel čas je tema nepredirna in tišina neskaljena, potem pa se zasliši lahkotna kacja godba, in hkrati z njo se razsvetli kristalna palaca kacje kraljice.

Kacja kraljica pride vsa v belem in kar odznotraj žari vsa z belim mlekom presvetljena, da postane kraj slepece svetel. Naš norec stoji pred kraljico in spremstvu ponižen, vendar ne prestrašen.

KACJA KRALJICA Kdo si, smešni cloveški otrok?

NOREC Ne vem, kdo sem in kaj, gospa kraljica kac, vendar brez lažne skromnosti trdim, da v sebi nezmotljivo cutim blažen dar in slišim jasen klic, da hocem dramiti smeh pri živalih in ljudeh.

KACJA KRALJICA Otok, izbral si nenavaden, vse preresen čas.

Kdo naj se smeje v teh odurnih dneh?

Lej, kacam nam grozi pogin;

zrak, ki ga dihamo, je poln nezdravih par;

svet, kjer živimo, je ob svoj spomin;

in v nas ugaša svetli žar

veselja do življenja, sikanja in pikanja ...

Kako smo se včasih kace smejale v meščevih noceh ...

NOREC Zato vam zdaj spet jaz prinašam smeh ...

KACJA KRALJICA Na smrt bolno kraljestvo smo.

Ni nam do smeha.

Smeh ni umiranju uteha,

bodri fant.

Zdaj piskamo dobrotnim bližnjim zvezdam, in kdor posluša
našo godbo, sam zboli.

Dobil boš palico na pot in se poslovil, preden se zdani.

NOREC Gospa kraljica — kam naj grem, kdo naj bom,
ce je tako:

kje bo moje burkaštvo našlo dom?

KACJA KRALJICA Ne vem; zgubilo se je kacje znanje. Še zase vec
ne vemo. Prec je vsa naša moc.

NOREC Vendarle bi rad ostal pri vas.

KACJA KRALJICA Norec bi bil, ce bi ostal pri nas.

NOREC Saj norec hocem biti.

KACJA KRALJICA Ne moleduj; ne zdaj in ne nikoli. Pojdi.

(Oster rez: zbogom kace.)

C E T R T I P R I Z O R

Utrujen se norec ustavi sredi divje pokrajine in sede na kamne, prav pripravno zložene v nekakšen naslanjac. Zasliši se prepir, in že sta tukaj beli in crni šahovski kralj.

BELI Ne boste me vendar imeli za norca, vaše crno velicanstvo!
Veckrat sem vas matiral kot vi mene!

CRNI Ne bom zanikal, vaše belo velicanstvo, vendar so bili zato
zvecine vaši porazi bolj sramotni!

BELI O tem ni nobenih dokazov, vaš temacni občutek vam kaj
lahko laže!

CRNI Ne boste me vendar imeli za norca!

BELI In vi ne mene!

NOREC Mar nobeden od vaju noce biti drugemu za norca,
velicanstvi?

BELI & CRNI Kdo je pa to?

CRNI Je kmet?

BELI Ni, pa tudi ne lovec.

BELI & CRNI Ali naju hoce imeti za norca?

NOREC Ravno nasprotno! Sam hocem biti norec! Me kateri od vaju
mara za norca?

BELI Veste kaj — šah je stara igra, in dva kralja sva bila pri šahu
vse doslej cisto zadosti ...

NOREC Že, že — dva kralja, a koliko norcev?

CRNI Naša igra ni za norce!

BELI Pojdiva, pojdiva, udariva eno partijo, vaše crno velicanstvo!

CRNI Vaše belo velicanstvo — takoj sem za to!

BELI Zmazal vas bom kot marmelado na kruh!

CRNI *(zunaj)* Tokrat bo remi za vas uspeh!

BELI *(zunaj)* Ne imejte me no za norca!

NOREC Tadva me ne potrebujeta. Drug drugemusta za norca.

P E T I P R I Z O R

Pred norca se postavi devet kegljev. Srednji, ki je njihov kralj, se zadere:

NOREC Tule pa se devetero krepkih lesenih fantov nastavlja krogli
... Sredi med njimi pa njihov kralj!

KEGELJ KRALJ Mirno!

Zasliši se kotrljanje kegljaške krogle, ki razbije formacijo. — Kegljji se oglašajo kot malodušni ranjenci: "Ojoj! Gorje! Prejoj! Spet sem na riti! Je padel tudi kralj? Lepo je biti kegelj, bratci!"

KEGELJ KRALJ Pokonci, možje!

SEDMI Kralj je rekel pokonci!

VSI KEGLJI Razumemo, vaše velicanstvo!

KEGELJ KRALJ Mirno!

Formacija se kot na avtomaticnem kegljišču postavi pokonci.

Spet se zasliši kotrljanje krogle. Spet se formacija razleti.

NOREC Tudi ta kralj me ne potrebuje za norca. Ta je menda sam norec.

KEGELJ KRALJ Pokonci, fantje!

NOREC Cimprej odtod!

KEGELJ KRALJ *(že zunaj)* Mirno!

NOREC In tamlejo maha velik kos kartona!

Š E S T I P R I Z O R

Pa najjo primaha še SRCEV kralj.

SRCEV Kje so trije mnogobojci?

Ha, so zginili takojci,

ko sem jaz postal adut,

ker že vejo, da sem krut.

NOREC Kdo je pa to — tako ploščat
in cisto marmomat od zad?

SRCEV Pridem, padem kar znenada,
silna panika zavlada,
kar pojavim se na samem
in vse druge karte vzamem!
No, hudiceve podobce,
naj vam dam prisilne jopce,
da konca se strašna jaga
in da moja barva zmaga! (*Odkoraka.*)

NOREC Prav, saj naj živi srce,
saj po srcu smo ljudje;
ampak nic mi ni po duši,
da bi kakšni karti služil.

S E D M I P R I Z O R

Zdajšnji kralj pasant je precej steklenicast; nos ima značilno rdec, njegova hoja je za spoznanje negotova, govor šlampast, vendar zato ne manj nevaren.

ALKOHOL Kaj je pa s tabo, kamerad? Kaj se pa kisaš?

NOREC Vec kot en razlog imam za to, gospod.

ALKOHOL A daj no mir? Razlog je vsak odvec, zmeraj in povsod,
pa naj si bo razlog za kar koli — in zasluži samo eno
usodo: da ga utopiš!

NOREC Utopim?

ALKOHOL Jaz utopim vse razloge: za jok in smeh, in vse zravnam.
Tudi tebi rad ustrezem. Nisem kar tako kralj ...

NOREC Kralj? Vaše velicanstvo!

ALKOHOL Jaz sem kralj Alkohol!

NOREC In pripravljeni bi mi bili pomagati?

ALKOHOL Gotovo. Ampak visoke davke pobiram, haha.

NOREC Rad bi vam služil, velicanstvo.

ALKOHOL Služil bi mi rad? Pa me sploh poznaš?

NOREC Rad bi bil vaš norec.

ALKOHOL Kdor mi služi, vsak je norec. Vsak tak je moj norec. Na,
pij.

NOREC (*poskusi*) Hu, to je pekoce in kislo, smrdljivo, odvratno!

ALKOHOL Mocan sem, in najlepše me premaga tisti, ki se ne
spušča v boj z menoj. — Ejga, mulo, kam pa bežiš? Ne bi
še enkrat cuknil?

O S M I P R I Z O R

*Sredi teme se cudovito lepo vžigajo cvetovi NOCNE kraljice, in kot
zanalašč prinese tu mimo našega NORCA. Zraven Nocne pa v mlado
zreli zelenini sije glava lepe majniške kraljice, se pravi SOLATE.*

NOREC Uh, sem se upehal.

NOCNA Kaj si pa ti za en norec?

NOREC Kdo me ogovarja?

NOCNA Kar mimoboš hitel skoz mojo noc?

Kar mimomene, ki sem te noci kraljica?

NOREC Kraljica si? Kdo si? Kje si? Saj nisem nevidni norec, da
bom služil nevidni kraljici!

NOCNA Nevidna! Jaz nevidna v tej noci, svoji noci! Jaz nevidna! Ki
žarim vanjo s svojimi snežnimi cvetovi in jo napolnjujem s
smislom lepote?

NOREC Ti govoriš, kaktus?

NOCNA Kaktus gor ali dol, latinsko ime mi je *Selineocereus grandiflorus*, znamenita sem po tem, da vzcvetim in odcvetim v eni sami srečni noci ... Te moja lepota ne gane in ne doseže? A si ti res norec?

NOREC Res sem norec.

NOCNA Se mi je zdelo.

NOREC A kako naj se norcujem iz tebe? Ki si sama bela lepota? Naprej moram na pot. Naprej iskat.

NOCNA Hu, pa pojdi. Namesto da bi me do jutra občudoval! Norec.

SOLATA Res si norec, da se pogovarjaš z nekoristnim, se pravi neužitnim kaktusom, cvetko, mene pa še pogledaš ne, ki sem tako koristna kraljica!

NOREC Koristna kraljica? To bo pa nekaj novega.

SOLATA Jaz sem po pravici imenovana kraljica. Polna sem zdravih, krepilnih vitaminov.

NOREC Solata!

SOLATA Kraljica majnika me imenuje gospodinja.

NOREC In tebi naj se norec udinja?

SOLATA Vrtnar, ki zame skrbi, ni nor. Nor je, kdor me ne mara.

Nocno uro raztrga strašno rjovenje:

LEV (zunaj) Roaaar! Erjooaaaaarrr!

NOREC Ojesestena, kaj je pa to! (*Pade v nezavest.*) Kam sem pa to padel. A, tukaj, kamor sem padel, se rece pa nezavest. V nezavest sem padel.

SOLATA Sami norci: ta, ki zdajle rjove, me tudi ne mara.

NOREC (*vstane*) Zamenjajva, solata: ti si želiš, da bi te imeli radi, meni pa je ljubše, ce me ne marajo.

LEV (zunaj, a že bližje) Roaaar! Erjooaaaaarrr!

NOREC Tale me mora imeti pa strašno rad: kar sem gre. Bo prišel pa bo rekel: (*z rencecim glasom, imitira*) Te imam rad, da bi te kar popapal, snedel, pojedel, zmazal, pohrustal ...

LEV (*se prikaže*) Roaaar! Erjooaaaaarrrr!

NOREC Ne preostane mi drugega, kot da mu voščim dober tek. Če bi imel kakšen ščepec soli, bi se še malo posolil, neslan, kot sem — ce nima zverina mogoce visokega pritiska?

LEV A ne boš zbežal?

NOREC A jaz?

LEV Menda ne govorim solati! Kdo je pa še videl, da bi solata bežala!

NOCNA A bo malo miru v moji noci! A nihce ne opazi, kako jaz tu za duše plemenitih globin v cisto mlajevo noc cutno svetlim idejo? Mar ne vidiš smisla v lepoti!

SOLATA Sram te bodi, mesojedec!

LEV A mene sram? Ki sem vendar kralj živali?

SOLATA Pa se te v Trnovemzato ne bomo bali!

LEV Saj se me ni treba bati ...

SOLATA Vitamini so v solati!

NOCNA Motite s svojim klepetom jasne zvezde, ki me gledajo in cutijo smisel bivanja v moji lepoti!

LEV (*strašno*) Roaaar! Erjooaaaaarrrr! A res ne boš poskusil zbežati? Rad pred obedom malo lovim. Malo teka deluje spodbujevalno na moj tek. Daj, steci malo, da te ujamem in zgrabim!

NOREC Ne morem: sem kar otrpnil. Na, pokusi, cisto trd sem od strahu.

LEV (*zaskrbljeno*) Tako trdega pa jaz ne morem gristi!

SOLATA Pojej mene: hrustam, pa sem vseeno mehka: prava kraljica!

NOCNA Pha! Kot da se ne vidi, kdo je kraljica!

LEV Tiho, zelenjava. S teboj, norec, pa tudi nimam kaj poceti: šalo namrec bolj slabo razumem. Pa saj sploh nisem lačen. *(Zarjove za slovo, odide.)*

NOREC Saj lev morda najslabši ni med kralji; med njimi bolj zverinske so živali. Vladarji pac zvecine svoje case porabijo predvsem v skrbi zase. — Ja: kdor je norec, clovek je gotovo: spet je vprašaj, kjer naj bi bil odgovor. — Tu ležem spat: ej, lahko noc, kraljici! obe s srebrno rosico na licih! *(Leže in zasmrci.)*

Prizorišce ugasne.

DEVETI PRIZOR

Sladka trilckasta godba postavi okoli specega norca kristalno sobano pravljicnega dvora. Kot na saneh priplavata na steklenem prestolu srebrna kraljica in zlati kralj. Kralj se nežno dotakne norca z žezlom. Vse to so norceve sanje.

KRALJ Najbolj norcavi moj podložnik spi.
Kdo bo zabaval naju in ljudi?

KRALJICA Predrami se, no: velicanstvo kralj
rad slišal bi katero tvojih šal.

NOREC Kraljevski par! o, vajino povelje
pomeni mi uresnicitev želje!
O, skupaj zbobnajmo ves dvor,
da brž dokažem, da sem nor!

Godba postane bolj burkasta, a je nadaljevanje prejšnje. Prihitijo dvorjanski pari, začne se ples, med katerim se norec veselo prekopicuje in vmes stresa neumne domislice.

O D M O R

Jakost zvoka pojenja, prižgejo se luci za odmor, godba traja ves čas.

D R U G I D E L

DESETI PRIZOR

Godba igra še naprej, a že se nekoliko trga, utruja se, malcek zastaja, pada, se prekopicuje. V jutranjem mraku ni dvora: sonce vzide, NOREC spi, solata je tam zdaj resnicno navadna zelenjava, kaktusovi cvetovi žalostno uveli. Godba pojenjuje, zamenjuje jo veselo žvižganje, prikaže se žvižgalec BERAC — ko zagleda norca, požvižga še višje, očitno presenecen, in umolkne. Zdaj se zdrami tudi naš norec in plane pokonci, sanj je konec.

NOREC ... Na hrbet vsi popadajo ko muhe,
od smeha se držijo za trebuhe.

Še dosti takih nosim za ušesi.

Ej, kralj moj — kje pa si? Kraljica — kje si?

BERAC Kraljica me je zapustila, Kralj sem pa tukaj.

NOREC Kaj — ti? (*Si mane oci.*)

BERAC Ne bi verjel, aneda, ce ne bi videl?

NOREC Ko vidim, šele ne verjamem. (*Ga ogleduje.*) Kje imaš
krono? Kje je kristalni grad?

BERAC Nic krone, nic gradu, kralj sem pa le. Po cem se pa
razlikujem od kralja? Enako kakor njemu tudi meni nic ne
manjka.

NOREC Še ravnokar je bil tu dvor, bil je ples, bila je zabava, vsem v
veselje sem uganjal norcije ...

BERAC No, saj norcije še uganjaš. Da se ti le ljubi navsezgodaj. O,
kakšna lepa solatka! Kraljevski zajtrk za kralja! Kaj me
gledaš kot norec?

- NOREC Saj tudi sem norec. Še ravnokar sem bil dvorni norec, kraljevi norec ...
- BERAC No, saj jaz sem kralj ... Torej lahko tudi ti ostaneš norec. Težko pa boš ti kdaj dvojni norec, tako kot sem jaz dvojni kralj. — Kraljevska solata! — Najprej se pišem Kralj, potem pa sem še kralj beracev, beraški kralj. Malho imam, da jo lahko hvalim, palica beraška je tukaj, rokav je tudi strgan. Vse je kot treba. Pa lepo pozdravljen. Sonce je vstalo, služba caka ... *(Žvižgaje odide.)*
- NOREC *(gleda za njim)* Tako hvalisavega beraca pa še ne! Mu posel najbrž bolj slabo nese. "Kdor tarna, mu vzemi; kdor se baha, temudaj!"

E N A J S T I P R I Z O R

- NOREC Norcevska je težka. Traparije že res kakšne kar same privrejo na misel, marsikatera norcija se ušpici malone sama od sebe, vecidel pa vendar velja, da je treba za pravo norcevstvo trdo delati. Hm, spet je tamle nekaj podobno kralju. In kraljica je zraven in spremstvo ... Samo jaz manjkam. Ampak ne bom se vec ponujal. Mi še na misel ne pride. — Vsak poklic pozna svoj ponos, in norcevski celo nekaj ošabnosti.

Primaha jo nekaj ljudi, oblecenih v dvor in dvorjane. Kar povejmo, da gre za glumace.

- DVORJAN Zdravo, poba.

- NOREC *(zase)* Saj ne morem verjeti. *(Odzdravi.)* Se globoko klanjam. *(Se prikloni.)*

- DVORJAN Je posrecen, a ne da?

- IGRALKA Še kar.

- DVORJAN Imaš kaj casa?

NOREC Zato sem se rodil in priplaval po prežganki in zato me je štoklja prinesla.

IGRALEC Daj, bodi resen.

NOREC Resnoba je temeljna norcevska odlika.

IGRALEC Razloži tipu.

DVORJAN Razumeš: manjka nam norec, ce hocemo biti dvor.

NOREC Sveta resnica: brez norosti ni ne dvora ne vladavine.

IGRALKA Poslušaj, dečko, ne se zafrkavat, nimamocasa. Nocoj je predstava, ki jo pride gledat tudi župan, in ce znaš lepo s tole norcevsko kapo z zvoncki sedeti kralju pri nogah in držati jezik za zobmi ...

NOREC Držati jezik za zobmi?
Da bi bil norec, ki molci?

DVORJAN Nimaš teksta.

NOREC Ceprav na pamet ga ne znam,
polno glavo teksta imam.

IGRALEC Ne smemo igrati drugega teksta kot predpisanega.

DVORJANKA Pustite ga, ta je pravi norec.

NOREC Seveda sem pravi norec.

DVORJANKA Da rece sredi predstave še kakšno cez oblast!

NOREC Seveda recem cez oblast! Nic rajšega!

DVORJANKA Pravi norec.

IGRALEC Cas zgubljam. Pojdimo.

DVORJAN Pa si imel lepo priložnost. Lahko bi prišel med glumace. Živi se iz rok v usta, živi se pa le.

Skupina se odpravi naprej. Norec nekaj casa gleda za njimi. Potem zaklice za njimi, kot da se je šele trudoma domislil pravih besed.

NOREC Hocem biti norec zares! *(In zase.)* Ne maram naucenih velikih, najsi tudi smešnih besed. *(Cez cas, malone skrušen vase.)* In bolj kot smešen hocem biti bridek. *(Prepricano.)* Hocem biti norec zares!

D V A N A J S T I P R I Z O R

Tema je ko v rogu. Norec, za silo opremljen za speleološki podvig, se spušca po vrvi v kraško brezno.

NOREC Po zemlji sem že iskal, zdaj grem še v dolnji svet. Pa ce pridem v pekel. Juhuhuh, nic me ni strah! Recimo, da se mi vrv utrga. Recimo, da me kakšen kamnožer — v tej globini živijo samo še rumeni kamnožeri — zamenja za kakšno kamnito živilo ...

Obokana dvorana se razsvetli.

NOREC Hohej! Je tu kak kralj?

GLASOVI si podajajo sporocilo: "Nekdo klice kralja", dokler sporocilo ne zamre. Iz daljave odmevaje narašca vprašanje: "Kdo klice kralja?", dokler ne vpraša spet glas, ki je prvi porocal.

NOREC Njegov bodoci norec.

Odvije se kup brade tik pred nami, zdrami se kremežljav, star kralj.

MATJAŽ Kedo me drami iz stoletnih sanj?

Je mar napocil slavne bitke dan?

Je mar kedo, ki tu zato me išce,

da zberem vas junake na bojišce?

NOREC Tudi ta kralj že sam dovolj je nor.

Menda se bom pocasi vrnil gor.

MATJAŽ Kedo dramniksi, vendar že govori.

NOREC Normalno nor za norca: norec nori!
Kdo si pa ti? Kar dolgo brado imaš.

MATJAŽ Po izročilu starem Kralj Matjaž. —
“Mi tukaj bajka smo samo v uteho.
To goro nam izbrali ste za streho,
da nam je hkrati dom in mrki grob;
in kar je tu dvoran, hodnikov, sob,
povsod se naselilo je le spanje,
kjer ruda upanja se zrela žanje;
a hkrati je samo praznoben čas.
Tema je. Vlaga pika. Zebe nas.”

NOREC Morda pa ste potrebni le norosti.

MATJAŽ Takšni nasveti so bili pogosti,
vsaj kakor pomnim zadnjih tristo let.
A to je tu in to tu je naš svet.

*Hrsk, naredi, kot bi kdo pretrgal kos platna, slika se zmede, utemni,
Matjaž zgine, v mraku nekaj udarja, ropota, kamenje se usipa.*

NOREC Juhej, jejtana jejej! A smo se utrgali, spoštovana vrv? Lepo od vas! Sem pa res norec, pa tako ste bili prepereli.

VRV Vesel bodi, da nisem bila že prej utrgana.

NOREC Zakaj? Mislite, da bi z višjega še globlje padel?

VRV Nic ne mislim. Nisem zato tukaj, da mislim.

NOREC Zato ste tukaj, da držite, ne pa, da se trgate in spuščate samotne jamarje v taka globoka brezna. Da imajo potem tako globinsko padavico. O, kako lepo padaaaaaaam...
(Glas gre v votel eho.)

ŠTIRINAJSTI PRIZOR

Bela deželna cesta, ob njej prašna trava, v globini gricek, v daljavi planine. Malcek iz centra stoji — ob cesti — obcestni kamen, imenovan Konfin. Čas mineva. Dolgo naraščajoče žvižganje z neogibnim Dopplerjevim efektom napoveduje bližanje: in bumf, tik ob cesti prileti po dolgem padanju naš Norec, da se vidni svet kar strese in da votlo zabobni. Drugo — drugacno — žvižganje prinese njegovo borno culo. Tretje nas seznanj z dežnikom. Norec pa še gleda kvišku.

NOREC Pridi dol, potepin! Se boš zdaj po zraku sem ter tja sprehajal? Po meni se zgleduj in moji hitrosti padanja. Lenuh! (*Sede na konfin.*) No, kako je zdaj z nami? Očitno smo prileteli v spodnje nadstropje.

KONFIN Ti, veš kaj — nic rad ne vidim, da mi sedijo na glavi.

NOREC (*plane pokonci*) Kdo pa ... A obcestni kamen? Tiho bodi. Ne morem se hkrati prepirati z dvema. (*Spet kvišku.*) No, bo kaj? Naj te čakam, da bom star ratal? (*Konfinu.*) Ti pa malo potrpi, se že še sporeceva. (*Kvišku skace in sega, a ne doseže.*) Pridi dol, ce ti recem!

Z višav priplava — kot lahek suh list, ki ga nosi veter — poklafan, pohojen star klobuk in se usede norcu na glavo.

NOREC (*konfinu*) No, zdaj pa ti? Kaj se usajaš?

KONFIN Ne dovolim, da mi sedijo na glavi, to je vse.

NOREC A jaz pa lahko dovolim, da mi sedijo na glavi? Recimo klobuk?

KONFIN To je pa vajina rec. Sama se zmenita.

NOREC Kam sem padel! (*Se ozre levo in desno.*) So vsi tvoji bratje tako odrezavi?

KONFIN Njih vprašaj.

NOREC Prijazen odgovor. *(Si popravlja klobuk.)* Viš, kako lepo mi pristaja. Tudi tebi pristaja, če na tebi sedi utrujen popotni norec. *(Se približa z ritjo, da bi ponovno sedel.)* Hočeš, da te polepšam?

KONFIN Samo poskusi! To je pa od sile!

NOREC Ja, no, saj ... saj ti hocem samo dobro.

KONFIN Zdaj se pa še norcuji. Zadosti mi je vsega. Tukaj stojim noc in dan, pa prah požiram, pa oblaki me mocijo, pa mimoiodoci ... Zadosti mi je, grem po svoje. *(Se izpuli iz zemlje in odide.)*

NOREC *(za njim)* Kakšna preobcutljivost! Norec je od kamna ne bi pričakoval. Boš šel kar razoglav v široki svet? Moral bi imeti klobuk.

KONFIN Kje naj ga pa dobim?

NOREC Jaz ti ga dam! *(Mu povezne klobuk na glavo.)* Pa srečno pot! — No, pa pojdimo še mi. Tebe cez ramo, tebe pod pazduho. *(Krene, cesta mu tece naproti, pokrajina v ozadju se spreminja samo glede na perspektivo.)* Ho ho, kaj je pa tole?

Ob cesti stoji potokaz, ki na njem nic ne piše.

KAŽIPOT Kažipot sem, kažipot, najnesrecnejši kažipot, ki je kdaj kam kazal. Od preobilnih deževij in hudih zim sem pozabil, kateri kraj kažem, in poredni veter me obraca po svoji mili volji, da sem bolj vrtavka kot kažipot, in tudi ne vem, v katero smer moram biti obrnjen.

NOREC Potem si pa res koristen.

KAŽIPOT I, seveda sem koristen: nekam že kažem in nekaj že kažem. Ne vem pa, kam in kaj. Ne bi šel ti, ki imaš casa na pretek, pogledat, kaj je tam, kamor kažem?

NOREC Jaz? Se ti zdim podoben pustolovcu?

KAŽIPOT No, ne prevec.

NOREC Seveda ne: pustolovci nismo nikoli podobni pustolovcem.

KAŽIPOT Ojoj, spet ta veter! (Se zavrti.) Kam pa zdaj kažem?

NOREC Vidim, da potrebuješ dežnik. Na ga.

KAŽIPOT Dežnik — zame? Ja, hvala! (Si ga odpre.) Zdaj naj se pa
kar ulije

NOREC Tudi tebi hvala: da si mi pokazal pot.

KAŽIPOT Ampak revež ne vem, kam.

NOREC Nic za to. (Se odpravlja.) Hm, dobro je imeti takega
prijatelja, ki ti pokaže pot. Kot ptica s kljunckom. (Hodi
veselo se prekopicujoc in si poje.)

P E T N A J S T I P R I Z O R

*Že od dalec slišimo grdo prdenje avtomobila, ki dohiteva našega
norca. Njemu pa nic mar. Kakšen kozolec naredi in kakšno veselo
pirueto. Zdaj je poprdevajoci stroj že zelo blizu in cedalje grše kašlja.
Tik pred nami pa crkne. Makina ni v skladu s svojim glasom: je
limuzina, vsa zloščena, veliko kroma. Iz nje skoci — bomo rekli —
ŠOFER.*

ŠOFER Fikslavdon, saprabolt in kar je drugih kletvin — ne bom jih
zdaj spet in spet našteval — zdaj je pa crknil!

NOREC Ubožec: tako hudo se je prehladil. Zakaj pa mu niste dali
caja z medom, ko je tako kašljal.

ŠOFER Na zdravila se ne spoznam. Spoznam se na tehniko. Nor
sem na tehniko.

NOREC Tudi jaz sem nor.

ŠOFER Pa pogledjmo kaj za en šmorn ...

NOREC Ce bo šmorn, se ga pa ne bom branil.

ŠOFER "Avtomobilskemu kralju crknila limuzina, imenovana kraljica vrtoglavih hitrosti." Huda sramota. Nic ne pomaga, kraljevski avtomobil je crknil.

NOREC *(prisloni uho na pokrov motorja)* Res je, nic vec ne diha.

ŠOFER *(stori isto)* Ampak je pa še topel. *(Odpre pokrov.)*

NOREC Ga boste do konca pokvarili?

ŠOFER To ti je cudo tehnike. Dvesto konjev ima. Na, poglej, creda polnokrvnih mustangov.

NOREC En otep sena jim dajte pa ovsa jim natresite: ni vrag, da bojo potegnili!

ŠOFER Sploh ne more crkniti. In vendar je crknil. Lase si pulim od besa. Orkala pipa, ne bom spet našteval vseh kletvic ...
Kaj ce je svecka? Poglejva!

NOREC Poglejva.

Oba hkrati se sklonita nad motor in treščita z glavama. Zavpijeta "Av!" in se zravnata, držita se za glavi. Motor pa veselo zarezgeta in stece.

NOREC Nekaj novih zvezd sem videl!

ŠOFER Kar ukresnilo se je!

NOREC Vžgalo je svecko.

ŠOFER Dobil je iskro! Dobil je iskro! Zdaj pa na pot!

NOREC Kam pa hiti avtomobilsko velicanstvo?

ŠOFER I, domov — na Betajново.

Vruuum, strahotni pospeški, pohupa že iz velike daljave.

Š E S T N A J S T I P R I Z O R

Zdaj je naš NOREC že predolgo sam in mu ni lahko. Iz stiske, iz trme, iz besa poje s pregriznjenim glasom, kot bi lajal na zvezde; meso glasu je grenko od solz. Dere se dvostišja obupano.

NOREC Popotni norec se grdo potepa,
iz ušes mu rase svinjska repa.
ob cesti v travi se prav rad povalja ...
Norec že od rojstva je na poti
in se vsake traparije loti
in nenehno išče, išče kralja ...

Norec zastane. Bližajo se strahotno težki koraki, vsak je silen potresec, ko da bi prihajala ne vem kako ogromna godzila.

MRAVLJA Kricim, zijam, se derem in hrumim,
da v srhu groze trese se obcestvo:
krvavo obracunala bom z njim,
ki razdejal mravljincje je kraljestvo!

NOREC Kaj pa tak hrup in ta obup? Kdo vpije?
In kdo grozi z napovedjo morije?

MRAVLJA Kdo vpije, prašaš? Jaz, kraljica mravelj!
Mravljincarja obesim — tu je kavelj!

NOREC Po moji norcevske razsodni brihti
si našla vzrok pravicen svoji ihti.
A sam se prav nerad odrecem presti,
tako tudi mravljincar mora jesti.

MRAVLJA Zadavim ga! Naj kri njegova šprica,

NOREC Hudo si besna, mravljica kraljica!

MRAVLJA Ampak me niso le velika usta!

Mravlja veliko ovc in krav pohrusta! (*Odide svojo pot.*)

SEDEMNAJSTI PRIZOR

Prikaže se trg v mestu: obicajen vrvež, vendar imamo vtis, da je tukaj vecen semenj. Mimo cinglja tramvaj. Prav v center privrši, za hip oblebdi in spet odvrši mlad helikopter.

V bikinih dražestna LEPOTICA: parlando s sinteticnim glasom.

LEPOTICA Jaz, dekle našminkanih lic,
Frtajcnikova Mica,
sem tukajšnja lepotna kraljica,
se pravi: kraljica lepotic.
Sem vam kaj všec?

Prikaže se norec in se razgleduje.

Mimo se na vozicku pelje pec.

PEC Jaz nisem navadna pec.

NOREC Kaj pa si, debela rec?

PEC Jaz sem kraljica peci.

Naj vas ne zebe

brez potrebe:

samo da se vame drv naloži.

NOREC Kraljica peci. Kralj hladilnikov. Pa kralj sesalnikov. Pa
pralnikov. Pa likalnikov. In nad menoj, prosim, banka:
kraljestvo financ. Kava znamke Krona. Zraven pa kralj
kavnih mlinckov. — Kraljestvo zapravljanja!

Pred norca se postavi smešen krivokljunec:

OREL Veste, orel je kralj pticev. Nismo orli kar tako. Orel je kralj
pticev! Jaz sem Orel, jaz sem Korel Prvi in Zadnji, kralj
mestnih golobov, kralj predmestnih tramvajskih obracališč,
sem dopoldanski cesar vse perjadi —
bojijo se me in me imajo radi.
Odide desno. (*Res odide.*)

NOREC (*za njim*) Ta ga pa krona! —

(*Gleda strmo kvišku.*) Oh, in to je gotovo kralj neboticnikov!

NEBOTICNIK (*iz višav*) Seveda, kralj neboticnikov!

NOREC In tukaj kralj prometnih znakov "prepovedano hupanje". In
tam kraljica kant za smeti. In kralj zavrženih casopisov.

Konjska vprega se ustavi, konj tik ob norcu; zdelano kljuse.

NOREC To je pa res eno kraljevsko mesto.

KONJ Kakopak: saj je prestolnica kraljestva.

NOREC *(nejeverno)* A, gotovo. *(Bolj zase.)* Le kakšnega kraljestva

...

KONJ Kraljestva nujnosti.

VOZNIK Alo, gremo, zeleno imaš! *(Poci z bicem, slika se spremeni.)*

O S E M N A J S T I P R I Z O R

Ob norcu zastanejo tri gospe sprehajelke: ena cokata in dve precej preklasti: mestno oblecene in nalicene dve štorclji in sova, ki jih poznamo iz samega zacetka zgodbe. Norec se zanje nic ne meni.

NOREC Ves širni svet, povsod, kjer sem hlacal,
velika norcevska je kraljevina;
in kjer bližino krone sem iskal,
nikjer ni manjkalo vseh sorte kron.
Pa vendar eno krono sem spregledal:
stojim pod njo: edina mi je prav.
Kraljevi norec sem, ker sem svoj norec;
sem norec kralja norcev: sam svoj norec.
Sem kronan norec. Jaz sem kronan norec.

SOVA Držalo bo, kar pravi. S tem je pa tudi razloženo, kaj je pisalo na listku.

DRUGA Kakšnem listku?

PRVA Ki je bil priložen košari.

DRUGA Kakšni košari?

PRVA V kateri ga je prineslo po reki.

SOVA Punce, bliža se ura karnevala. Kar v petah ga cutim.

DRUGA Tudi mene nekaj zvija.

PRVA In jaz kar ne morem stati pri miru.

Tri navihane pticice se začnejo zvirati in poplesavati, pleše tudi veliko v doslej nastopajoče napravljenih mask, menažerija kraljev in kraljic, kac, kegljev in drugega, da kar zamete našega norca, dokler ...

DEVETNAJSTI PRIZOR

... ga spet ne zagledamo čisto tu v ospredju: z nekim dekletom divje plešeta, glasba natepava v blaznem ritmu. Naposled le omagata in nam prideta bliže. Njun pogovor spominja na happyendovski iztek filma. Oba zadihana.

NOREC Všec mi je, kako plešeš!

REGINA Meni pa je pri tebi všec, da si tako ... kako naj recem — no, norcav. Saj nisi hud?

NOREC Kaj bi bil hud! Saj sem res, ampak to ni ponavadi nikomur všec. Dekletom pa sploh ne.

REGINA Meni pa je.

NOREC Kako ti je ime?

REGINA Oh ...

NOREC A "Oh" ti je ime?

REGINA *(se posmeje)* Ne ... ampak nerodno mi je ...

NOREC Saj ne bom nikomur povedal.

REGINA *(se smeje)* Regina.

NOREC Regina ... To pomeni po latinsko ...

REGINA Kaj, znaš latinsko? A si dohtor?

NOREC Regina pomeni — kraljica ... Zdaj vidim, zakaj se mi kar vrti, ko te gledam: usojena si mi, kraljicica, nic naju ne loci!

REGINA Pa tebi, kako je ime?

NOREC Kar norcek mi reci!

REGINA Bi rad še plesal?

NOREC Želje mi bereš iz oci. Greva plesat, kraljica sambe!

Muzika useka forte, naš par se zgubi v vrvežu plešocih norcev in kraljic, noric in kraljev, ki se pocasi poleže ...

DVAJSETI PRIZOR

... in nastane lepo nedeljsko popoldne. Norec in Regina se s sinkom v vozicku sprehajata ob reki. Ribic tovari ogromno ribo. Norcu uspe z umetelno podaljšanima rokama pokazati še veliko vecjo:

NOREC Taaaakole ribo je ujel!

REGINA A se boš ti kdaj zresnil a nikoli?

NOREC Nikoli, velicanstvo!

REGINA Nor si, jaz povem, da si ti nor!

NOREC Upam, mocno upam! Ženka — spustiva najinega fanticka v vozicku kot v colnicku lepo po reki ... Kdo ve, kam pride ...

REGINA Se ti meša?

NOREC Mešajo se mi spomini in upi ... Vse pomešano v tejle pametni betici ... Ljuba moja, prej ali slej bo prišel cas, ko bo moral tudi on poiskati svojo norost in svoje kraljestvo ...

Norec zacne brundati melodijo sambe njunega srečanja. Temu se ni mogla še nikoli nobena upreti: pritegne mu, iz še malo krocenega pozibavanja zacneta plesati.

Iz vozicka pa vstane mali — to vam je nepopisen dojeni frajer z dudo v ustih — in takole modruje.

NORCEK Seve je res, da sem še majhen mož,
da še sveta prav prida ne poznam,
vendar najbrž z menoj soglašal boš,
ker ugotovil si že tudi sam:
kar vidiš, je norosti kraljevina,
norcevstvo svetu krona je edina.
Mož sem še majhen, to je res, seve,
vendar iz majhnega veliko zraste,
iz norcka, zagotavljam vam, ljudje,
bo norec, ki lahko da nekaj nase.

NOREC Vidim, moj sin se vrgel je po meni.
Kot jaz rad tudi on bi norec bil.
(Draži ženo.) Kot jaz pokoncen in neukrotljiv ...
Pokoren, hm, le svoji hudi ženi!

REGINA Le pazi — ker ce bi mi prekipelo,
(Tudi v šali.) na pukeljnu polomim ti marelo!

NOREC Dolgo iskal sem kronano glavo:
a ko sem našel, našel sem pravo!

ENAINDVAJSETI PRIZOR

*Se objameta, plešeta objeta, glasba se je upocasnila.
Obkroži ju zbor kronanih glav.*

NOREC *(govor)* Naša velicanstva! Med nami ga ni tacega enega,
da ne bi krone nosil, in vsi mi prav lepo pozdravljeni!

ZBOR KRON Pozdravljeni.

ODMEV Pozdravljeni.

NOREC Nosil pozdravljen, se pravi zdrav, krono svoje norosti.

REGINA In ti še posebno!

NOREC In jaz še posebno!

ZBOR KRON In ti še posebno, kolega!

NOREC "In moja zalega,
ki včasih me zbega,
ko z drugega brega
poklice me tega,
ki sem mikro mega!"

Ne, to je iz nekega drugega teksta. Ko sem igral malega velikana. Torej: in jaz še posebno. Najsi bosta to kralj in kraljica namišljenega sveta (*Glumaca se poklonita.*) ali slamnatih sanj (*Par iz sanj se pokloni.*) ali pravljicna kacja kraljica ali nadvse spoštovana kraljica peci ... ali moja kronana norost. Vsi smo kronani, vsak pa se je moral do svoje norosti šele dokopati, zakaj s krono nas štorklja prinese (*Štorklji poštorkljata.*), norost pa si pridobimo: norost je naša življenjska izkušnja, in za norost, sin moj, (*Požuga norcku.*) je treba trdo garati, kot je garal tvoj oče (*Se prikloni še sam.*) in njegov oče in njegovega očeta oče ... (*Se posmehuje samemu sebi.*)

REGINA Poslušaj ockota!

NORCEK Daj, nehajta mi težiti!

SOLATA Vam rada verjamem, kar pravite: ni težko biti kronan, težko je biti norec!

Godba spet postane živahnejša; vendar je ples precej en face: pozibavajo se in plešejo nam. To je že poklon. V glasbi klovnski elementi.

NOREC (*se posmehuje*) Do mojega kraljestva vodil

je kakor lasek tenek most,
in da sem varno hodil,
z menoj je šla norost!

ZBOR KRON Zdaj našel si, kar ves čas si iskal —
norost, kraljestvo: krona ti je prav.
Kaj praviš na vse to, daj, spregovori!

NOREC Tudi vi, bratje v kroni, vsi ste nori!
Zdaj gremo pa domov, a ne, Regina!

REGINA Kje je otrok? Alo, poklici sina.

ZBOR KRON Če mi bi odložili krone,
bi teh reci se valjalo na tone!

ODMEV Tone!

NOREC Lej ga — tam dalec — norcek! Norcek! Sine moj! Tone!

REGINA Ojoj! Toncek! Ojoj!

NOREC Odpravil se je po vodi ...

REGINA Moj mali otrocicek?

NOREC Svojo norost iskat ...

ZBOR KRON In svojo krono!

Mahajo za norckom.

Konec.